РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
415-6/26
Б е о г р а д

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 30951 датум: 27. август 2026. год.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА МИГРАНТИМА / ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА

Извештај о посети Аеродрому "Морава" Краљево

Београд, август 2026. године

САДРЖАЈ

1. УВОД 3
1.1. МАНДАТ НПМ 3
1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ 4
1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ 4
1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ 4
1.2.3. САРАДЊА СА НПМ 4
1.3. ПРЕТХОНА ПОСЕТА 4
2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ 5
2.1. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА 5
2.1.1. ТРАЖИОЦИ АЗИЛА 5
2.1.2. СМЕШТАЈ У ПРОСТОРИЈЕ НА АЕРОДРОМУ 5
2.2. ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА СТРАНЦИМА 7
2.2.1. ЗАШТИТА ОД ЗЛОСТАВЉАЊА 8
3. ПРЕПОРУКЕ 8

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НПМ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака[1] прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,[2] којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива,[3] Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ и то: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Одбор за људска права Ваљево, Кликактив – Центар за развој социјалних политика и Групу 484.

[1] "Сл. лист СЦГ – Међ. уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС – Међ. уговори", бр. 7/11.
[2] Потписан 12. децембра 2011. год.
[3] Објављен на интернет страници Заштитника грађана 02. септембра 2024. год.

1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

УСТАНОВЕ	Станица граничне полиције Краљево Аеродром "Морава" Краљево
ВРЕМЕ	26. фебруар 2026. године
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана
ВРСТА	Контролна
НАЈАВА	Посета је ненајављена
ТИМ	Марко Анојчић, *Заштитник грађана/Одељење НПМ*

1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ

НПМ је посету започео у просторијама СГП, где су од полицијских службеника добијене информације од значаја за предмет и циљ посете и извршен увид у документацију. Потом је НПМ обишао просторије у које се смештају странци којима је одбијен улазак у земљу и од аеродромског обезбеђења добио додатне информације о поступању према њима. НПМ није затекао странце у овим просторијама.

1.2.3. САРАДЊА СА НПМ

Полицијски службеници и службеници аеродромског обезбеђења су остварили пуну сарадњу са НПМ, омогућивши му да несметано обави своју дужност. Службеници су показали кооперативност, пружили све тражене информације, омогућили приступ и фотографисање просторија и увид у целокупну тражену документацију.

1.3. ПРЕТХОНА ПОСЕТА

НПМ је претходну посету Аеродрому "Морава" обавио 27. септембра 2023. године, што је уједно била и прва посета овом аеродрому. О тој посети је сачињен Извештај са налазима и препорукама за отклањање уочених недостатака и унапређење поступања органа.[4] Након тога, Аеродроми Србије д.о.о. и Министарство унутрашњих послова су обавестили НПМ о мерама предузетим ради поступања по упућеним препорукама.[5] Извештај и одговори су објављени на интернет страници НПМ.[6]

[4] Извештај о посети Аеродрому "Морава" Краљево, бр. 415-51/23 од 5. октобра 2023. год.

[5] Акт Секретаријата Министарства унутрашњих послова бр. 072/3-309/23-3 од 14. децембра 2023. год, у чијем прилогу је достављен акт Станице граничне полиције Краљево бр. 28-884/23 од 2. новембра 2023. год; Акт Секретаријата Министарства унутрашњих послова бр. 072/3-309/23-7 од 19. фебруара 2024. год, у чијем прилогу је достављен акт Управе граничне полиције бр. 28-761/23-1 од 9. фебруара 2024. год; Акт Аеродрома Србије д.о.о. Ниш бр. 1005/23 од 4. децембра 2023. год.

[6] https://npm.ombudsman.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=1259:муп-предузима-мере-како-би-се-у-сгп-краљево-регистровали-странци-који-би-да-поднесу-захтев-за-азил-у-србији&catid=112&Itemid=116.

Током ове посете НПМ је пратио начин на који је поступљено по упућеним препорукама и у овом Извештају су представљени налази до којих је дошао, као и налази о другим питањима од значаја за поступање према странцима.

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ

2.1. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА

2.1.1. ТРАЖИОЦИ АЗИЛА

1. ПРЕПОРУКА НПМ 2023. ГОД:
Министарство унутрашњих послова ће предузети потребне мере како би у СГП Краљево могла да се обави регистрација странаца који су изразили намеру да поднесу захтев за азил.

НАЛАЗ:
Као што је и најављено у одговору Министарства унутрашњих послова, полицијским службеницима СГП Краљево су додељена корисничка овлашћења за рад у апликацији „Азил". Међутим, опрема неопходна за регистрацију странаца који су изразили намеру да поднесу захтев за азил у Републици Србији још увек није набављена, тако да регистрацију и даље није могуће обављати у просторијама ове организационе јединице полиције. Током 2025. и 2026. године у СГП Краљево није било странаца који су изразили намеру да поднесу захтев за азил.

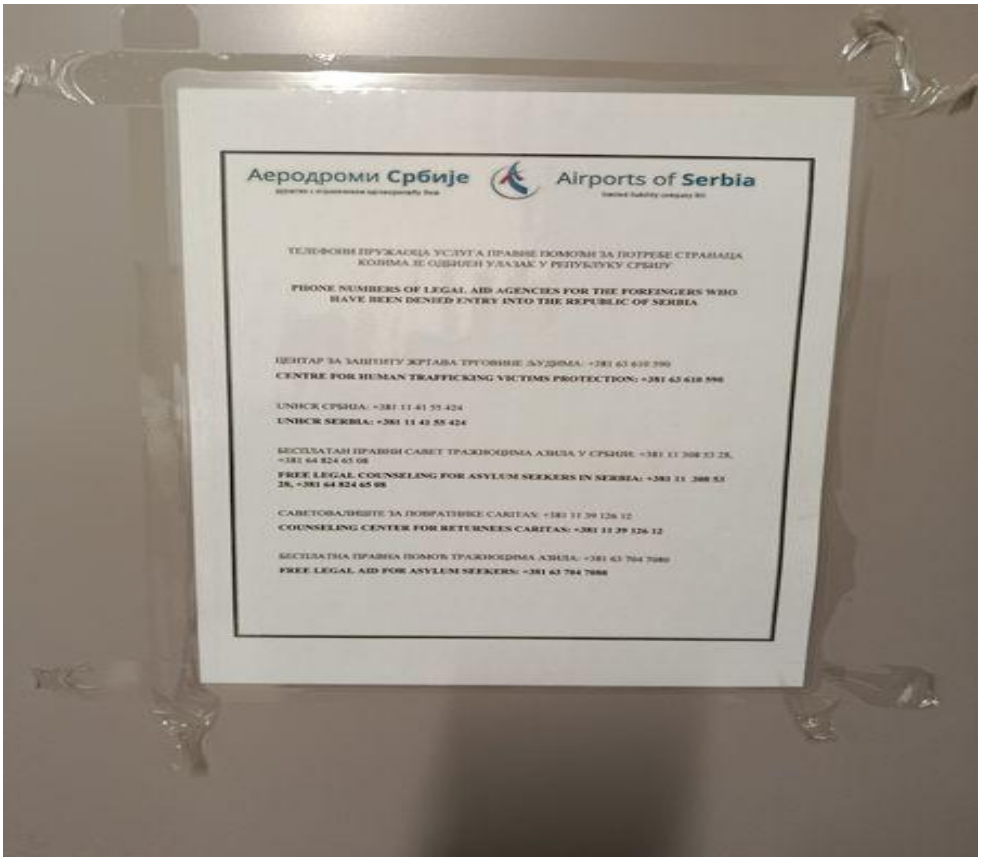
У просторији у коју приступају путници је видно истакнуто обавештење о праву на подношење захтева за азил у Републици Србији.

плакат са информацијама о праву на азил

2.1.2. СМЕШТАЈ У ПРОСТОРИЈЕ НА АЕРОДРОМУ

2. ПРЕПОРУКА НПМ 2023. ГОД:
Аеродром "Морава" ће на видна места у просторијама за смештај странаца којима је одбијен улазак у земљу истаћи информације о пружаоцима правне помоћи.

НАЛАЗ:
У просторијама за смештај странаца којима је одбијен улазак у Републику Србију на видном месту су истакнуте информације о пружаоцима правне помоћи – називи организација и контакт телефони.

информације о пружаоцима правне помоћи

3. ПРЕПОРУКА НПМ 2023. ГОД:
Аеродром "Морава" ће уписивати податке релевантне за боравак странаца у просторијама за смештај странаца којима је одбијен улазак у земљу. Као минимум, уписиваће се подаци о времену почетка боравка странца у овим просторијама, о оброцима/исхрани, о пруженој здравственој заштити, о времену извођења из просторије и о времену коначног напуштања просторија.

НАЛАЗ:
Аеродроми Србије су увели евиденцију о боравку странаца у просторијама. У евиденцију се уписују име и презиме странца, аеродром поласка и број лета, време и датум почетка боравка у просторијама, подаци о обезбеђеним оброцима и пруженој здравственој заштити, време привременог извођења из просторије, као и време и датум напуштања просторија.

Увидом у евиденцију утврђено је да се она уредно води. НПМ је, међутим, уочио да у прегледаној евиденцији нису били уписани подаци о привременим извођењима из просторије. Према наводима службеника, овај податак није евидентиран јер они странце често изводе из просторије и они значајан део дана заправо проводе у ходнику испред просторија. Имајући у виду да током контролне посете није било смештених лица, НПМ није могао да провери ову праксу. НПМ указује да је потребно доследно евидентирати свако привремено извођење странаца из просторије, без обзира на његову учесталост. Потпуна и уредна евиденција омогућава накнадну проверу поступања према странцима и обезбеђује потпун траг о њиховом боравку у просторијама за смештај. Сврха евиденције је да обезбеди потпун и проверљив траг о свим релевантним околностима боравка странаца у просторијама.

2.2. ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА СТРАНЦИМА

Од почетка 2025. године до дана посете НПМ, за 15 странаца је одбијен улазак у земљу. Није било жалби против одлука о одбијању.

Узраст и пол странаца којима је одбијен улазак у земљу

Пунолетни мушки	Пунолетни женски	Малолетни мушки	Малолетни женски
14	0	1	0

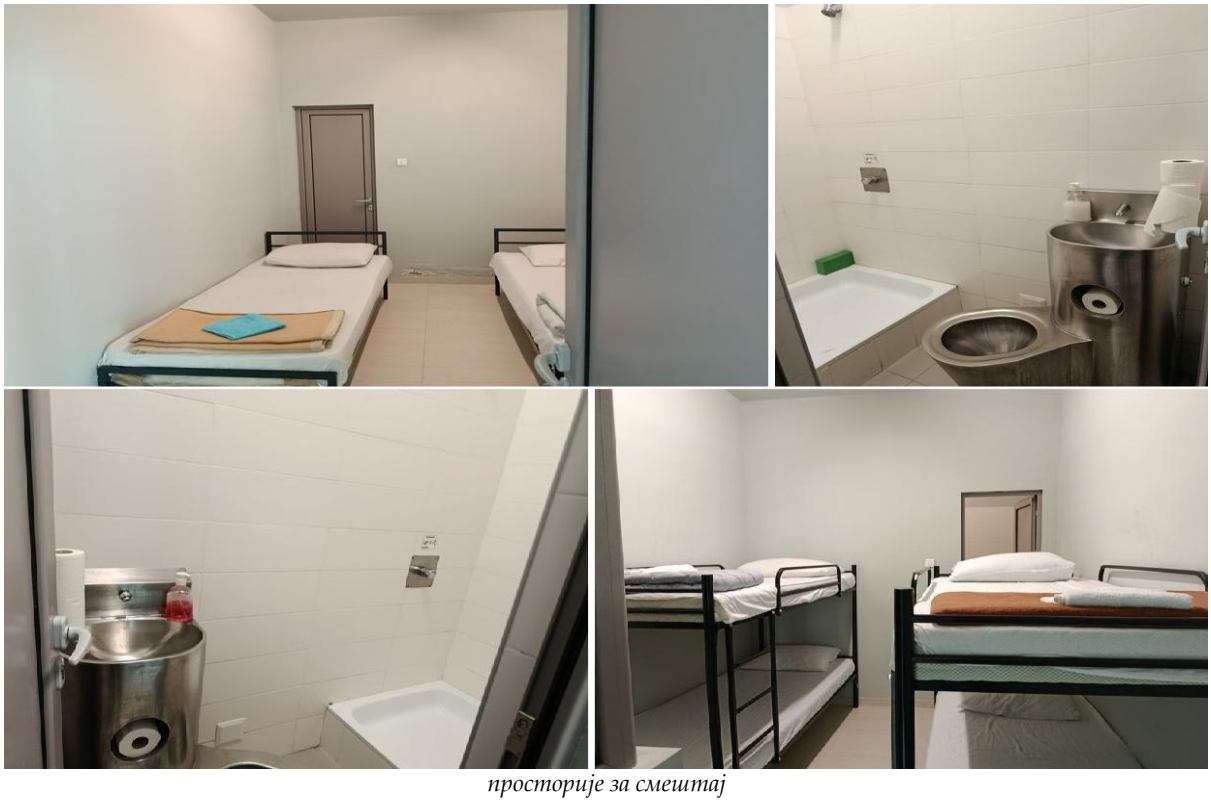
Држављанство странаца којима је одбијен улазак у земљу

Република Турска	Република Индонезија
5	10

Разлог одбијања уласка у земљу

немање довољно средстава за издржавање и прекорачење дозвољеног боравка	немање путне исправе или визе, прекорачење дозвољеног боравка и оправдана сумње да боравак неће користити у намеравану сврху	прекорачење дозвољеног боравка
3	10	2

Сви ови странци су допутовали из и вратили се у Републику Турску. Чекање на повратак зависи од распореда летова, а најдуже могуће је од среде до суботе. Просторије за њихов смештај су затечене чисте и уредне. Полицијски службеници врше надзор над странцима током њиховог боравка у просторијама.

просторије за смештај

У вези јединог малолетника коме је одбијен улаз, према доступној документацији ради се о малолетнику без пратње и прекорачио је дозвољени боравак у Републици Србији. Навео је да му се овде налази брат. НПМ указује да статус малолетника без пратње и постојање члана породице у Републици Србији представљају околности које захтевају индивидуалну оцену и разматрање могућности изузетног одобравања уласка у земљу из хуманитарних разлога.

2.2.1. ЗАШТИТА ОД ЗЛОСТАВЉАЊА

Није било притужби на поступање полицијских службеника. Није било ни странаца који су наводили да страхују од повратка због евентуалних проблема које би могли да имају у земљи у коју одлазе. Такође, полицијски службеници нису употребљавали средства принуде.

3. ПРЕПОРУКЕ

На основу налаза из посете, НПМ упућује следеће препоруке:

редни број	ПРЕПОРУКА
1.	**Министарство унутрашњих послова ће Станици граничне полиције Краљево обезбедити опрему за регистрацију странаца који су изразили намеру да поднесу захтев за азил у Републици Србији.**
2.	**Станица граничне полиције Краљево ће евидентирати привремена извођења странаца из просторија за смештај странаца којима је одбијен улазак у Републику Србију.**
3.	**Станица граничне полиције Краљево ће у случајевима када постоје разлози за одбијање уласка у Републику Србију малолетнику без пратње, а нарочито када постоје индиције да се чланови његове породице налазе у Републици Србији, размотрити могућност одобравања уласка из хуманитарних разлога и то писмено документовати.**